

Γεώργιος Βλάχος και Ιωάννης Μεταξάς

Οκτωβρίου 31, 2009

Αφορμή για την αναφορά αυτή, αποτελεί η δημοσίευση στο φιλικό και εγκυρότατο ιστολόγιο **infognomonpolitics** δύο άρθρων του μεγάλου ιδρυτή και δημοσιογράφου της "Καθημερινής" Γεώργιου Βλάχου για τον Ιωάννη Μεταξά και την άρνηση του να συμμετάσχει στην Μικρασιατική εκστρατεία. **Η προβολή των δύο κειμένων έχει πρόσθετη σημασία καθώς περιέχονταν και στο βιβλίο Ιστορίας της Γ' λυκείου που ήταν το βασικό εγχειρίδιο για τις πανελλήνιες εξετάσεις.** Το ιστορικό αυτό θέμα, αποτελεί και αντικείμενο ευρύτερης δημόσιας συζήτησης.

Κατ' αρχάς οφείλουμε **να συμφωνήσουμε** με την ουσία και το περιεχόμενο των δύο συγκεκριμένων άρθρων. Ο Ιωάννης Μεταξάς όφειλε να παράσχει τις υπηρεσίες του στην πατρίδα, ασχέτως αν είχε (ορθώς όπως αποδείχθηκε) αντιρρήσεις για την εκστρατεία και την ακολουθούμενη στρατιωτική τακτική. Ένας στρατιώτης μάχεται υπέρ πατρίδος ακόμη και όταν ο αγώνας φαίνεται χαμένος. Η αποχή του Μεταξά από την Μικρασιατική εκστρατεία προκάλεσε την βαθιά αντιπάθεια του Βλάχου, που επεκτάθηκε κατά την διάρκεια του μεσοπολέμου όταν ο Μεταξάς ήταν αρχηγός πολιτικού κόμματος (των "ελευθεροφρόνων") και ο Βλάχος στήριζε το Λαϊκό κόμμα του Τσαλδάρη.

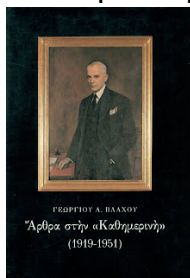

Η απροκάλυπτη αυτή εχθρότητα αμβλύθηκε στις αρχές του 1936. Μετά την παλινόρθωση της Βασιλείας και την αδυναμία των αστικών κομμάτων ("Λαϊκοί" και "Φιλελεύθεροι") να συνεννοηθούν και να δώσουν σταθερή κυβέρνηση στην βουλή που προέκυψε από τις εκλογές της ίδιας χρονιάς, ο Γεώργιος Βλάχος με άρθρα του στις 12 Μαΐου και 24 Ιουνίου 1936 ("κρίσιμος στιγμή" και "μια θέσις μια πολιτική"), στήριξε την υπηρεσιακή κυβέρνηση Μεταξά που είχε εξασφαλίσει την ψήφο ανοχής της βουλής.

Συγκεκριμένα έγραφε "...έχει λοιπόν ο κ. Μεταξάς περιουσίαν εις τας χείρας του. Δύναται με αυτήν να κλείσει την θύραν του γραφείου του, να σκεφτεί, να αποφασίσει και να οικοδομήσει την νέαν Ελλάδα..." και αλλού "...θεωρούμεν τον κ. Μεταξάν ως ένα από τα τελευταία ερείσματα της παλαιάς αντιβενιζελικής παράταξης, η οποία και αν έπαυε να είναι "αντιβενιζελική" είναι όμως πάντοτε συντηρητική, αστική και συνεπώς σπουδαία και χρήσιμος..."

"ούτω επανερχόμενοι εις τον κ. Μεταξάν και την τύχην του, θέλωμεν να επαναλάβωμεν ότι ενδιαφερόμεθα δι' αυτόν και αυτήν ζωηρώς και ότι θα θεωρώμεν κέρδος κοινόν, κέρδος της Ελλάδος, αν ο κ. Μεταξάς εξεκαθάριζεν την θέσιν του απέναντι των Βενιζελικών και αναλάμβανε αρχηγός του Λαϊκού κόμματος..."

Και όχι μόνο αυτό. Με άρθρο του στις 7 Αυγούστου 1936, ο Γεώργιος Βλάχος τάσσεται ανοιχτά πλέον υπέρ της δικτατορικής διακυβέρνησης του Μεταξά. Συγκεκριμένα αναφέρει "Η από της παρελθούσης τρίτης επιβλήθεισα νέα τάξις πραγμάτων εις την Ελλάδα, δεν ευρίσκει απλώς σύμφωνον την εφημερίδα αυτήν. **Την ευρίσκει εν μέρει υπευθυνον!**". Με τον ευγλωττο τίτλο άρθρου "Αι ευθύναι των" στις 9 Αυγούστου 1936, ο Γεώργιος Βλάχος κατηγορεί ευθέως τα τότε αστικά πολιτικά κόμματα για την πολιτική τους ασυνεννοησία που κατέστησε την δικτατορία αναπόφευκτη.

Κατά την διάρκεια της τετραετίας της Μεταξικής δικτατορίας, ο Γεώργιος Βλάχος και η εμβληματική εφημερίδα της δεξιάς "Καθημερινή", αποτέλεσαν ένα σταθερό και σημαντικό στήριγμα της Μεταξικής δικτατορίας. Ο Βλάχος με σειρά άρθρων του ("ανωνυμογράφοι", "περί ελευθερίας", "εις τα όρη", "ειρήνη", "εις στήλας μαρμάρων") υπερασπίστηκε την 4η Αυγούστου με σθένος και επιμονή. Δεν θα παραθέσουμε εδώ αποσπάσματα για λόγους οικονομίας, τα άρθρα αυτά υπάρχουν αυτούσια στην συλλογή κειμένων του Γεώργιου Βλάχου "άρθρα στην καθημερινή 1919-1951" εκδόσεις Ζήδρος.

Αυτό που θέλω να υπογραμμίσω είναι ότι ενώ ο Γεώργιος Βλάχος αποτέλεσε πολιτικός αντίπαλος του Μεταξά για πολλά χρόνια επικρίνοντας την απόφαση του να απόσχει από την εκστρατεία που έκρινε την μοίρα του σύγχρονου Ελληνισμού, κατέληξε να είναι ο συνεπέστερος υπερασπιστής τόσο του δικτατορικού καθεστώτος του, όσο και του ιδίου. Στις 8 Δεκεμβρίου 1940 στην νεκρολογία του Βλάχου "Ο Ιωάννης μεταξάς, ιστορία, Αναμνήσεις, Απολογία", υμνείται ο Μεταξάς και η απόφαση του να αντισταθεί στο ιταμό τελεσίγραφο του Ιταλού πρεσβευτή. Πιστεύω ότι η ιστορική αλήθεια δεν καταγράφεται, χωρίς να αναφερθούμε στην εξέλιξη αυτή.....

Σχόλια

Φειδίας 1 Νοε 2009, 10:52:00 μ.μ.

Ός πρὸς τὴν προταθεῖσα ἐμπλοκὴ τοῦ Μεταξᾶ στὴν Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία, θὰ διαφωνήσω, γιὰ τὸν ἐξῆς λόγο. Εἶναι δόγμα τῆς στρατηγικῆς ὅτι ποτὲ δὲν ἀνατίθεται ἡ ἀρχηγία ἐκστρατείας σὲ ἡγήτορα ποὺ δὲν πιστεύει σὲ αὐτήν. (Ἐπιπλέον, ὁ Μεταξᾶς εἶχε ἤδη ἀποστρατευθεῖ.)

Ός πρὸς τὰ ὑπόλοιπα, ὅπως πάντοτε ἡ κρίσις σας βασίζεται σὲ ψυχραίμη ἐκτίμησι τῶν πηγῶν καὶ δὲν μπορῶ παρὰ νὰ συμφωνήσω. Μεταφέρω τὸ σχόλιό μου ἀπὸ τὸ infognomopolitics, μαζί μὲ τὸν σύνδεσμο πρὸς τὸ ἄρθρο τοῦ Βλάχου τῆς 8ης Δεκ. 1940 (νὰ ἐλπίζουμε ὅτι θὰ τὸ δοῦμε καὶ αὐτὸ σὲ σχολικὸ βιβλίο; καλὰ, ἀνέκδοτο εἶπα τώρα!), τὸ ὁποῖον εἶχα δακτυλογραφήσει ἀπὸ τὸ βιβλίον ποὺ ἀναφέρατε:

Πράγματι, αὐτὰ ἔγραφε ὁ Βλάχος. Διαβᾶστε ἐν συνεχείᾳ καὶ τὴν «ἀπολογία» του, ὅπως ὁ ἴδιος τὴν ὀνόμασε, ἀργότερα:

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ - Ἱστορία, Ἀναμνήσεις, Ἀπολογία («Ἡ Καθημερινή», 8 Δεκεμβρίου 1940)

(Ός πρὸς τὰ ἄρθρα τοῦ 1922, τὸ μὲν πρῶτον θὰ ἔλεγα ὅτι δὲν ἀντέχει σὲ κριτικὴ (βλ. τὴν καταγεγραμμένη συνομιλία τοῦ Ἰ. Μεταξᾶ μὲ τοὺς Γούναρη, Πρωτοπαπαδάκη, Θεοτόκη, Ἐξαδάκτυλο στίς 25-3-1921, γιὰ τὴν ἄρνησι τοῦ Μεταξᾶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀρχιστρατηγία), ὅσο γιὰ τὸ «Οἶκαδε», ὅταν γράφτηκε, δυστυχῶς, γιὰ τὸν Ἑλληνισμό εἶχαν ἤδη ὅλα τελειώσει... Δὲν ἔπαιξε, δηλαδὴ, ρόλο στὴν καταστροφὴ, καὶ θεωρῶ ὅτι κακῶς κατηγορήθηκε ὁ Βλάχος γι' αὐτό. Ἀφοῦ τὸ μέτωπο εἶχε ἤδη καταρρεῦσει.)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ιωάννης Φιλίστωρ 2 Νοε 2009, 10:36:00 π.μ.

φίλε Καλλιμάχε ο Μεταξάς ὀφείλε νὰ πολεμήσει. Στὴν δραματικὴ του συζήτηση μὲ τὸν γούναρη τὸν πρωτοπαπαδάκη καὶ τὸν εξαδάκτυλο πρότεινε ἕνα σωρὸ γόνιμες ἰδέες (οπισθοχώρησι σὲ οχυρὲς θέσεις, ἐλάττωσι στρατοῦ, ἐκπαίδευσι, ἐνοποίηση διοικήσεως, μικρότερο μέτωπο κτλ) ποὺ ἀν ἐφαρμόζονταν ἡ οικονομικὴ καὶ στρατιωτικὴ κατάρρευσι θὰ ἐρχόταν πολὺ ἀργότερα. ἡ παρουσία του καὶ μόνο, θὰ ἐξύψωνε τὸ ἠθικὸ του μετώπου....

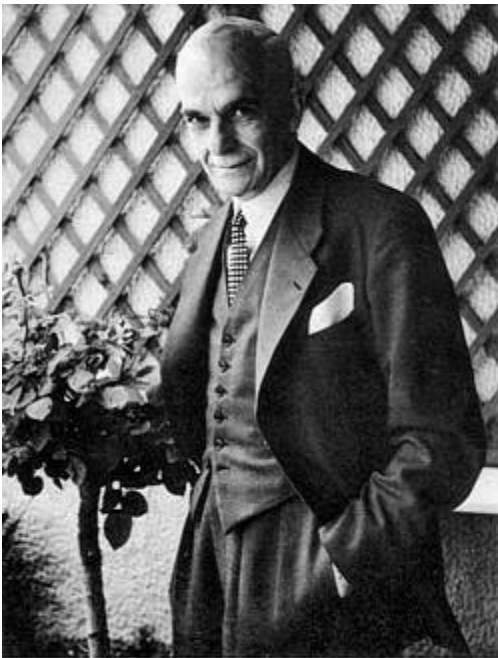
Ἀνδρέας 29 Ἰουν 2018 12:19:00 μ.μ.

Ἀγαπητέ Φιλίστωρ, ὁ Μεταξάς οὐδέποτε ἀρνήθηκε νὰ πολεμήσει. Ἀρνήθηκε τὴν ἀρχηγία καὶ εἶχε κάθε δικαίωμα ἀλλὰ καὶ υποχρέωσι νὰ τὸ κάνει. Ἡ συνομιλία του μὲ Γούναρη καὶ λοιπούς ποὺ ἀναφέρει παραπάνω ὁ Καλλιμάχος εἶναι ἀποκαλυπτικώτατη.

Ιωάννης Φιλίστωρ 7 Ἰουλ 2018, 5:37:00 μ.μ.

Συγγνώμη γιὰ τὴν καθυστερημένη ἀπάντησι.

Προφανῶς ὀφείλε νὰ πολεμήσει ὡς ἀρχιστράτηγος καὶ ὄχι ὡς διοικητὴς μεραρχίας ὅπως πρότεινε. Ἄλλωστε μάλλον τὸ πρότεινε γιὰτὶ γινώριζε πὼς ἀποκλείεται νὰ γινόταν ἀποδεκτό. Δὲν λέει κανεὶς ὅτι θὰ ἀναλάμβανε μιὰ ἀπλὴ ὑπόθεσι, ἀλλὰ ἦταν υποχρέωσι τοῦ ἀπέναντι στὴν πατρίδα του ποὺ ἔδινε τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα. Δὲν υποστηρίζω ὅτι ἔτσι θὰ παραμέναμε στὴ Μικρὰ Ἀσία, ἀλλὰ ἀν ὁ Μεταξάς ἦταν στὴ θέση τοῦ Παπούλα ἢ τοῦ Χατζηανέστη, σίγουρα τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν λιγότερο καταστροφικὸ. Ὡς διοικητὴς μονάδας θὰ μπορούσε πολὺ λίγο νὰ ἐπηρεάσει τὴν κατάστασι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΒΛΑΧΟΣ

(Φωτογραφία Έδρας Βλάχου)

«Φύγε απ' εδώ άνθρωπε μικρέ» και «Οίκαδε» – Δύο άρθρα του 1922, που έγραψε ο Γεώργιος Βλάχος στην «Καθημερινή» Σάββας Καλεντερίδης

Ο περισσότερος απλός κόσμος, γνωρίζει τον Ιωάννη Μεταξά για δύο κυρίως λόγους:

1. Ήταν δικτάτορας.
2. Είπε το «ΟΧΙ» στους Ιταλούς το 1940.

Υπάρχει όμως και μια σελίδα στην ιστορία του Ιωάννη Μεταξά, η οποία δεν είναι ευρέως γνωστή. Εκτός του ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο κι αυτός στον Εθνικό Διχασμό (ήταν βασιλόφρων κι επομένως αντιβενιζελικός), την άνοιξη του 1921, αρνήθηκε τις κρίσιμες εκείνες στιγμές της Μικρασιατικής Εκστρατείας, να βοηθήσει (και λόγω της εμπειρίας του στους Βαλκανικούς Πολέμους) όταν του προτάθηκε η αντιστρατηγία και στην συνέχεια η αρχιστρατηγία του μικρασιατικού στρατού. Αντ' αυτού περιορίστηκε να παίξει τον ρόλο της Κασσάνδρας προφητεύοντας την επικείμενη κατάρρευση του μετώπου. Η θέση βέβαια του Μεταξά για την Μικρασιατική Εκστρατεία, ήταν ανέκαθεν γνωστή: Πίστευε ότι δεν θα έπρεπε να γίνει και είχε προεξοφλήσει μάλιστα από το 1914 την ήττα του ελληνικού στρατού σε ενδεχόμενη απόβαση στην Μικρά Ασία.

Όταν επήλθε πια η κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου, η οποία λίγες μέρες μετά οδήγησε στην Μικρασιατική Καταστροφή, στην Ελλάδα γινόταν πολιτικές ζυμώσεις για την νέα κυβέρνηση που θα αναλάμβανε τα ηνία και την υποχρέωση να «μαζέψει τα κομμάτια της». Ανάμεσα λοιπόν στους διεκδικητές της εξουσίας, ήταν και ο Ιωάννης Μεταξάς με το κόμμα των «Ελευθεροφρόνων». Αυτή η κίνηση του Μεταξά θεωρήθηκε προκλητική και βασανιστική για την κοινή λογική (λόγω της προηγούμενης στάσης του στο μικρασιατικό ζήτημα) και εξαιτίας αυτού του γεγονότος, ο Γεώργιος Βλάχος, στις 25-8-1922 (7 Σεπτεμβρίου 1922 με το νέο ημερολόγιο), δημοσίευσε ένα δηκτικό και αιχμηρότατο άρθρο στην «Καθημερινή»:

«Ένας κύριος εισέρχεται εις την σχολήν των ευελπίδων, τρέφεται εκεί και εκπαιδεύεται, όπως όλοι οι μαθηταί, δι' εξόδων σχεδόν του Κράτους. Γίνεται ανθυπολοχαγός, φορεί γαλόνια, του κάμουν σχήματα οι στρατιώται, παραμερίζουν οι πολίται όταν περνά, είναι αξιωματικός παίρνει μισθόν. Προάγεται. Σήμερον λοχαγός, αύριον ταγματάρχης, μεθαύριον συνταγματάρχης, έπειτα αντιστράτηγος. Και τα έτη αυτά πληρώνεται, είναι σεβαστός, είναι σπουδαίος. Το κράτος εις το οποίον εστοίχησε τόσα, γυρίζει τον βλέπει, τον καμαρώνει:

– Ιδού ένας κύριος, τον οποίον ανέθρεψα, εμεγάλωσα, ετίμησα, επλήρωσα, δια να τον έχω την στιγμήν της ανάγκης. Οιασδήποτε ανάγκης αυτής την οποία κρίνω εγώ και υπέρ ης θυσιάσεται ασυζητητί αυτός. Διότι θυσιάζονται άλλοι: χωρικοί, εργάται, άνθρωποι του γραφείου, πολίται και πολίται μηδεμίαν πραγματικήν έχοντες προς εμέ υποχρέωσιν, όταν εγώ το ζητήσω.

Αυτά σκέπτεται το Κράτος. Και η στιγμή έρχεται: Μία εκστρατεία. Το Κράτος καλεί δεξιά και αριστερά τους Έλληνας, παιδιά δεκαοκτώ ετών, αφήνουν τα θρανία, άνθρωποι οικογενειάρχαι κλείνουν το σπίτι, το μαγαζί, ζώνονται τις παλάσκες, τον γυλιόν, τα φυσέκια, αποχαιρετούν άλλοι με ενθουσιασμόν, άλλοι με δάκρυα και στενοχωριάν, και τρέχουν εκεί που τους στέλνει το Κράτος. Που πηγαίνουν; Δεν ερωτούν! Τι θα γίνη, δεν ξεύρουν. Εμπρός παιδιά! Και πηγαίνουν εμπρός. Σκοτωθήτε παιδιά! Και σκοτώνονται. Και όλοι είναι παιδιά; Όχι. Είναι και άνθρωποι προ πολλού καταβάλλοντες βαρύν τον φόρον των θυσιών προς την πατρίδα, άνθρωποι κουρασθέντες από τα πολεμικά, άνθρωποι ξένοι προς της νίκης τα αγαθά και προς της δόξης τα κέρδη. Εν τούτοις πηγαίνουν. Διότι έτσι είναι, διότι έτσι γίνεται. Διότι ο πολίτης δεν παζαρεύει με την Πατρίδα.

Τότε έρχεται και η σειρά του κ. Αντιστρατήγου:

– Περάστε κ. Αντιστράτηγε. Σας χρειαζόμεθα. Αρχηγόν του στρατού. Αρχηγόν του Επιτελείου, αυτό ή

εκείνο... λέγει πνιγμένον από την ανάγκην το Κράτος,

– Δεν πάω, λέει ο κ. Αντιστράτηγος.

– Διατί;

– Διότι η εκστρατεία αυτή δεν μου αρέσει. Διότι θα αποβή ολεθρία, διότι τα πράγματα θα πάνε έτσι κι' έτσι...

Και ο κ. Αντιστράτηγος προμαντεύει την καταστροφήν. Και το Κράτος; Το Κράτος το οποίον εφήρμοσε τον νόμον περί ληστείας δια να συλλάβει τους ανυποτάκτους, της υπαίθρου της χώρας, το οποίο εφάνη αμείλικτον όταν κανείς τσοπάνης, πατήρ τεσσάρων ή πέντε τέκνων, δεν προσήλθεν εν καιρώ, κουνεί το κεφάλι του, μετρά τα έξοδα και τους μισθούς που επλήρωσε, καμαρώνει τα γαλόνια και τους βαθμούς και τον αφίνει και φεύγει. Τότε εις την έξοδον τον συλλαμβάνει ένας δημοσιογράφος -ο δημοσιογράφος είναι εν ζωή και γράφει αυτήν τη στιγμήν- και του λέγει:

– Κύριε Αντιστράτηγε, κάτι εκρυφάκουσα από την πόρτα: Θεωρείτε την εκστρατείαν καταστρεπτικήν; Έτσι την νομίζω και εγώ. Έρχεσθε εσείς με το κύρος σας και εγώ με την πένναν μου, να του ειπούμε εις τον κόσμον; Διότι είναι φοβερόν, να ξέρετε ότι θα επέλθη μία καταστροφή και ούτε να την καταστήσετε ίσως μικροτέραν, ούτε να επιχειρήτε να την σταματήσετε, εκ φόβου ότι θα χάσετε αγαθά της προφητείας.

Αλλ' ο κ. Αντιστράτηγος θεωρεί τούτο καταστρεπτικό. Και σιωπά και πηγαίνει εις το Φάληρον και κλειδώνεται και περιμένει. Τι περιμένει; Περιμένει ως κόραξ την καταστροφήν, τον θάνατον, από τον οποίο πρόκειται να τραφεί η φιλοδοξία του. Κάτω εις τα πεδία των μαχών γίνονται λάθη. Ο Αντιστράτηγος τα γνωρίζει και σιωπά. Γίνονται επιχειρήσεις μέλλουσαι να φέρουν την προφητευθείσαν καταστροφήν. Ο κ. Αντιστράτηγος τας γνωρίζει και σιωπά.

Και όταν η καταστροφή επήλθε, όταν κλαίουν όλα γύρω του, όταν ο οίκος της Ελλάδος επληρώθη από τραυματίας, νεκρούς, πρόσφυγας, δυστυχίαν, ο κ. Αντιστράτηγος φορεί το φράκο του και της κτυπά την θύραν:

– Τι θέλετε;

– Είμαι ο κ. Αντιστράτηγος. Θέλω να γίνω πρωθυπουργός. Έχω τα χαρτιά μου εν τάξη: «Τα έχω ειπή».

Αλλ' η Ελλάς έχει εργασίαν, μαζεύει τα τέκνα της. Αν δεν είχε, θα έπαιρνε την σκούπαν και θα του έλεγε, εκεί εις την οδόν:

– Φύγε απ' εδώ. Άνθρωπε μ ι κ ρ έ, που περιμένεις να κατασκευάσεις πρωθυπουργικόν φράκον από τα ράκη. Φύγ' απ' εδώ α ν υ π ό τ α κ τ ε σ τ ρ α τ ι ώ τ α των αναγκών μου, αυτόκλητε κηδεμών της ατυχίας μου, τέκνον άχρηστον, άνθρωπε μηδέν.

Αυτά θα έλεγε εις τον Αντιστράτηγον κ. Μεταξάν δακρυνούσα η Ελλάς, αν έστρεφε ποτέ προς τον κ. Μεταξάν η Ελλάς τα βλέμματα.».

(Από το βιβλίον του Τάσου Βουρνά, «Η ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας», σελ. 238-240)

Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι ο Γεώργιος Βλάχος, λίγες ημέρες πριν, στις 14/27 Αυγούστου 1922, κατηγορήθηκε ότι έπαιξε κι αυτός τον ρόλο της Κασσάνδρας, επιβαρύνοντας κι άλλο το ήδη βαρύ κλίμα και το χαμηλό ηθικό, καθώς είχε δημοσιεύσει το περίφημο άρθρο «Οίκαδε», με το οποίο, προέβλεπε την επικείμενη καταστροφή και ζητούσε κι αυτός την αποχώρηση του ελληνικού στρατού από την Μικρά Ασία:

«Ενώ αι ελπίδες -ας τας είπωμεν ελπίδας- περί προσεχούς συγκλήσεως συνεδρίου εν Βενετία ελαττούνται, το φθινόπωρον έρχεται και έρχεται ο χειμών. Αν οιαδήποτε προς την κυβέρνησιν σύστασις προς τερματισμόν της εκκρεμότητος ήτο χθες περιττή, διότι είχε σκέψεις η κυβέρνησις υπό εκτέλεσιν, αίτινες ηδύναντο και να επιτύχουν, είχε δε και χρήματα ίνα δαπανά δια πολεμικούς σκοπούς, αφού δια πολεμικούς σκοπούς εδανείσθη, σήμεραν πάσα όχι σύστασις, αλλά και πίσεις εκ μέρους και των φίλων αυτής είναι χρήσιμος, διότι και τα χρήματα λείπουν και των υπό εκτέλεσιν σκέψεων η σειρά ευρίσκεται εις το τέρμα της. Ηλπίζαμεν προ τίνος ότι μία προς Κωνσταντινούπολιν στροφή της ελληνικής προσπαθείας θα ήτο δυνατόν να εκβιάση την λύσιω γνωρίζομεν πολλοί, αλλά δεν γνωρίζομεν όλοι, διατί δεν επέτυχεν ο εκβιασμός και πώς οι εν τω εξωτερικώ θορυβούντες εχθροί της Ελλάδος επείσθησαν ότι πρόκειται περί «μπλόφας» υπό των εν τω εσωτερικώ εχθρών αυτής.

Ηλπίζαμεν έπειτα ότι οι εξαφνικά ακουσθέντες θερμοί λόγοι του πρωθυπουργού της Αγγλίας, οι δημοσία και παγκοσμίως κυρώσαντες την επί των ελληνικών δικαίων προστασίαν της θαλασσοκρατείας, ήθελον

μεταβλητή ταχέως και εν τη στενή προθεσμία της αντοχής των Ελληνικών πόρων εις εμπράγματα βοήθειαν. Ηλπίσαμεν αργότερα -και τότε ηλπίσαμεν κακώς- ότι προσεχής Διάσκεψις ήθελεν εν βία δυνηθή να εκτελέση τας επί του Ανατολικού αποφάσεις της, αλλά και αυτή η κακή ελπίς ματαιούται.

Η Ελλάς λοιπόν απομένει μόνη με τον στρατόν της, με τους πόρους της και τους εχθρούς της. Μόνη, όπως προ μηνών, ότε επιστρέφουσα εκ της ξένης είχε πεισθή περί αυτού και απεφάσιζε, και απεφάσιζε καλώς, την αυθαίρετον προς την Κωνσταντινούπολιν πορείαν. Μόνη.

Οι τυχόν έχοντες την διάθεσιν ν' αναβλέψουν προς την πρώτην Νοεμβρίου και ν' «αναμετρήσουν τας συνεπείας της», ας μας επιτρέψουν να παρατηρήσωμεν ότι έμειναν μόνοι, όχι μόνον οι πιστεύσαντες εις τους ισχυρούς των συμμάχους αθηνείς, αλλά και αυτοί οι ισχυροί, οι πιστεύσαντες εις αλλήλους. Μόνη λοιπόν η Ελλάς οφείλει να εκκαθαρίση την κατάστασιν. Και οφείλει να την εκκαθαρίση κατά τρόπον, όστις θ' αποτελέση δι' αυτήν λήξιν οριστικήν μιας σκληράς περιπετείας, δι' εκείνους δε, οίτινες ηπάτησαν αυτήν και τον κόσμον, κόλαφον, του οποίου το ερώθημα δεν θ' αποπλύνη η Ιστορία.

Η Ελλάς οφείλει εν τάχει να προβή εις την διοικητικήν οργάνωσιν της Μικράς Ασίας, εις την παράδοσιν της χώρας εις τους γενναίους κατοίκους της, εις την σύντομον εκπαίδευσιν των ανδρών οίτινες θ' αναλάβουν εν τω μέλλοντι την φύλαξίν της, και εις την πρόσκλησιν των Ισχυρών, όπως παραλάβουν «τον ελευθερωθέντα από των δεσμών της δουλείας» λαόν, ένα ακριβώς από τους λαούς περί ων εμερίμων, όταν μαχόμενοι και έχοντες ανάγκην συμμάχων ελάλουν την γλώσσαν των ελευθεριών. Αλλά τον στρατόν; Ποίος θα σώση τον στρατόν; Οι σύμμαχοι όμως δεν έχουν στρατόν ανάγκην. Ας παραλάβουν τας σημαίας τας οποίας έστησαν εις τα πρόθυρα της Κωνσταντινουπόλεως όταν επλησίαζεν ο Έλλην ελευθερωτής και ας τας στήσουν εκεί όπου θα πλησιάση σφαγεύς ο Τούρκος. Όπως άλλοι, δεν επιμένομεν να έχωμεν την θέσιν ανευθύνου, τιμητού των υπευθύνων πολιτικών ανδρών της χώρας. Όπως ουδείς άλλος, εξήσαμεν μετ' αυτών ημέραν προς ημέραν τους μήνας και τα έτη των προσπαθειών.

Σήμερον φρονούμεν σπουδαίως ότι η περίοδος των προσπαθειών αυτών αίτινες έπρεπε να υπάρξουν, των θυσιών αίτινες έπρεπε να καταβληθούν, αν δεν έληξε, λήγει.»

pare-dose.net

Στις [8 Δεκεμβρίου η Καθημερινή στο κύριο άρθρο του Γεωργίου Βλάχου](#) είχε τον τίτλο:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ, ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

Η στήλη αυτή έχει απέναντι του κ. Ιωάννη Μεταξά παλαιάν οφειλήν. Όταν προ είκοσι δύο ετών ηκολούθει μίαν πολιτικήν, μίαν παράταξιν, και με τους κακούς της ενθουσιασμούς μίαν ατυχή εκστρατεία, συνήντησε εις τον δρόμον της η στήλη αυτή αντίπαλον και της πολιτικής και της παρατάξεώς και της εκστρατείας τον κ. Μεταξάν, τον πρώην αρχηγόν του Επιτελείου: «Η εκστρατεία έλεγεν ο κύριος Μεταξάς, θα αποτύχη. Η πολιτική σας, η στρατιωτική και η εξωτερική, είναι στραβή...» Στραβή;...Εκείνη την εποχήν επεκράτη το ρητόν: Πας ο μη μεθ' ημών, καθ' ημών».....Καθ ημών λοιπόν δεν εσυγχωρούντο εμπόδια και ο υπογεγραμμένος ωρθώθη πάνοπλος κατά του ξαφνικού ταραξίου. Και έγραψε: τι δεν έγραψεν!....

Τώρα η Α.Ε. (αυτού εξοχότης) ο κ. Ιωάννης Μεταξάς, Πρωθυπουργός της Ελλάδος, έφθασεν εις το ακρότατον σημείον της Δόξης του. Έγινε Γιάννης. Δεν είναι ούτε η αυτού Εξοχότης ούτε ο Πρωθυπουργός, ούτε ο Πρόεδρος. Εις το στρατιωτικόν νοσοκομείον όταν ο τραυματίας είχε γύρει εις το προσκέφαλόν του βαρύς, τον ηρώτησε η αδελφή νοσοκόμος τι θέλει, εκείνος απήντησε: - Θέλω τον Γιάννη...

Η στήλη αυτή ησθάνθη τώρα, τας ημέρας αυτάς της χαράς, την ανάγκη να φυλλομετρήση την ιστορίαν της – τους παλαιούς της λογαριασμούς- να ανατρέξει εις περασμένους καιρούς, να ενθυμηθή. Αλλά ησθάνθη προ παντός την ανάγκη να γράψει ότι φρονεί, ότι σκέπτεται δια τον άνθρωπον αυτόν ο οποίος, αφού επί δεκαέξ έτη ηγωνίσθη εναντίον ημών των Ελλήνων εις μάτην δια να χρησιμεύση εις την Ελλάδα, εις μεν τέσσερα έτη κατώρθωσε να την αναπλάση, εις δε μίαν ώραν την έσωσε. Γ.Α.Β. (Γεώργιος βλάχος).

Το πλήρες κείμενο θα το βρείτε στο www.ioanniametaxas.gr [τόμος 4ος σελ. 754,755,756](#)

Γεώργιος Α. Βλάχος, «Η Καθημερινή», 8 Δεκεμβρίου 1940
Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ - Ίστορία, Αναμνήσεις, Απολογία

Ή στήλη αυτή έχει άπέναντι του κ. Ιωάννου Μεταξά παλαιάν όφειλήν. Όταν πρό εΐκοσι δύο ετών ήκολούθει μίαν πολιτικήν, μίαν παράταξιν, και με τους κακούς της ένθουσιασμούς μίαν άτυχή έκστρατείαν, συνήντησε εις τον δρόμον της ή στήλη αυτή αντίπαλον και τής πολιτικής και τής παρατάξεως και τής έκστρατείας τον κ. Μεταξάν, τον πρώην άρχηγόν του Έπιτελείου: «Ή έκστρατεία», έλεγεν ό κ. Μεταξάς, «θα άποτύχη. Ή πολιτική σας, ή στρατιωτική και ή έξωτερική, είναι στραβή...» Στραβή;... Εκείνην την έποχήν έπεκράτει το ρητόν: «Πās ό μη μεθ' ήμών, καθ' ήμών».

Καθ' ήμών λοιπόν δεν έσυγχωροϋντο έμπόδια και ό ύπογεγραμμένος ώρθώθη πάνοπλος κατά του έξαφνικού ταραξίου. Και έγραψε... -Τί δεν έγραψε!... Άν ό ιστορικός άσχοληθή κάποτε με τα έργα, τας ήμέρας και τας έφημερίδας τής έποχής, θα καταπλαγή δια το μέγεθος τής όργης και το πλήθος των έπιθέτων. Ό Μεταξάς των Βαλκανικών πολέμων, ό Μεταξάς του Έπιτελείου, ό Μεταξάς ό έξόριστος είχαν λησμονηθί. Δεν ήτο πλέον Μεταξάς, ήτο έμπόδιον.

Έπειτα έπέρασεν ό καιρός, ή έκστρατεία απέτυχε, επάνω εις το Γουδι σφαίραι έλληνικά έγραψαν την τελευταίαν σελίδα του δράματος, ό ταραξίας έδικαιώθη· αλλά ή στήλη αυτή δεν ήθελε να έχη κανείς άλλος δίκαιον πλην των νεκρών. Και έζησε με αυτούς, με τας σκιάς, με τους κληρονόμους των. Ρωμαντισμός;... Ίσως.

Άλλ' ό Μεταξάς δεν παρουσιάζετο μόνον άπέναντί της ως ό αντίπαλος τής χθεσινής έποχής· παρουσιάζετο ως αντίπαλος δια το μέλλον, ως άκανθα, ως στάσις, ως άπειλή. Τί ήθελε;... Κατά βάθος, δεν το ήννόει κανείς. Κοινοβουλευτικός ήτο, κόμμα διηύθυνε. Άρχηγός άνεγνωρίζετο, συνδυασμούς έχριε, άλλ' όλα αυτά κατά τρόπον παράδοxon και άήθη. Κομματάρχαι σπουδαίοι, παράγοντες των έπαρχιών, έπήγαιναν εις το σπίτι του, έκτυποϋσαν το κουδούνι, μίαν, δύο φορές και ό Μεταξάς τους έβλεπε από το παράθυρον και δεν τους έδέχετο. Τί ήθελε λοιπόν; Ήθελε να είναι χωρίς φίλους κοινοβουλευτικός Άρχηγός; Ήθελε να έχη χωρίς βουλευτάς την πλειοψηφίαν; Οί έχθροί κάτω από το άγαθόν μαλακόν του καπέλλο διέβλεπαν το πηλήκιον, ό αρχηγός των Έλευθεροφρόνων είχε μείνει δια τους πολλούς Στρατηγός και ή στήλη αυτή, ή όποία δεν είχε άκόμη διαγνώσει την άσθένειαν από την όποίαν έπασχε ή Έλλάς, του έλεγε: «Εΐσθε βουλευτής και συνωμοτείτε κατά του κοινοβουλευτικού καθεστώτος. Αυτό είναι πράξις κακή. Άλλά δεν είναι μόνον κακή, είναι και έπιζήμιος. Διότι ό κοινοβουλευτισμός είναι σύστημα, ένώ ή δικτατορία, τής όποίας σας ύποπτευόμεθα θιασώτην, είναι άνθρωπος. Και οί άνθρωποι δεν έχουν διαδόχους...»

Ἄλλ' ἡ ἱστορία ἡμέραν με τὴν ἡμέραν ἐγράφετο. Ἀναρχία, κινήματα, ἔριδες ἐσωτερικαί, ἀλλαγὰι καθεστώτων, φόνοι, ἀπόπειραι, καὶ πάλιν ἀναρχία καὶ πάλιν κινήματα. Καὶ ὁ Μεταξᾶς διεφαίνεται ἄλλοτε εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἄλλοτε εἰς τὸν βυθὸν τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐκείνης θαλάσσης τὴν ὁποίαν εἶχον ἐπαναστατήσαι οἱ ἄνεμοι, ὡς ναυαγός. Εἰς μίαν στιγμὴν ἐφάνη ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐπανίδωμεν πλέον. Θῦμα τῆς μεγάλης θυέλλης τοῦ 1928, ἡ ὁποία ἐσάρωσε τὴν παράταξιν καὶ τοὺς συνεργάτας της, ἀποτυχῶν καὶ εἰς τὴν ἰδιαίτεράν του ἐπαρχίαν, ἀπογοητευμένος, κατάκοπος, ἀπεφάσισε νὰ ζῆσιν μακρὰν τοῦ Κράτους, ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς: «Θὰ ζήσω ὡς ἄνθρωπος», ἔγραψε εἰς τὸ σπῆτι του. Καὶ ἐπιστρέψας ἐκλείσθη εἰς τὸ γραφεῖον του, προσεπάθησε νὰ τακτοποιήσῃ τὰ οἰκονομικά του, συνήνησε τὸ πλῆθος τῶν ζημιῶν εἰς τὰς ὁποίας τὸν εἶχε ἐκθέσει ἡ πολιτικὴ, ἔκλεισε τοὺς φακέλλους τῶν φίλων καὶ τὰ κατάστιχα τῶν συνδυασμῶν, ἐπέταξε τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἐβγήκεν ἔξω καὶ -μόλις πρὸ δέκα ἐτῶν- ἐζήτησε ἐργασίαν. Καὶ εὐτυχῶς δὲν εὕρηκε.

Εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1932 οἱ Κεφαλλῆνες τὸν ἔφεραν ἄκοντα εἰς τὰς κάλπας καὶ τὸν ἐξέλεξαν βουλευτὴν. Ἐστάθη -τὸ ἔλεγε πρὸ τίνος εἰς κύκλον γνωρίμων- ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας πρὸ ἐκείνης τῆς ἐκλογῆς διὰ ν' ἀποφασίσῃ: Θὰ δεχθῆ ἢ δὲν θὰ δεχθῆ; Εἰς τὴν πολιτικὴν δὲν ἐπίστευε. Εἰς τὸν κοινοβουλευτισμὸν δὲν ἐπίστευε. Εἰς τὴν χρησιμότητά του, ἐκτὸς τοῦ ἀποπνικτικοῦ καὶ ἐφθαρμένου συστήματος, δὲν ἐπίστευε. Νὰ δεχθῆ;... Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἡ ἀποδοχὴ, ὅπως καὶ ἡ παραίτησις, ἦτον εὐκόλος. Καὶ ἐδέχθη.

Τότε πλέον τὴν στήλην αὐτὴν, τῆς ὁποίας ἡ πείρα εἶχεν ἀντικαταστήσει τὴν πρώτην νεότητα, εἶχε καταλάβει ὁ ἀπελπισμός, ἡ ἀπόγνωσις. Εἶχε ζήσει. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ δημοσιογραφικὸν θεωρεῖον εἶχεν ἀκούσει τὰς ἀσκόπους ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεις, τὰς διανομὰς τῶν κολλύβων, τὰς κωλυσιεργίας, τὰς συμπλοκάς. Εἶχε παρακολουθήσει εἰς τοὺς διαδρόμους διαλεγόμενους φιλικώτατα τοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ φανατικοὺς ἀντιπάλους, εἶχε μάθει κατὰ βάθος τὰ παρασκήνια, εἶχε συναντηθεῖ συχνὰ καὶ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μετὰ τὸν κοινοβουλευτισμὸν, μετὰ τοὺς ἀνθρώπους του, μετὰ τὸ σύστημα. Καὶ ἠσθάνθη ὅτι, ἂν ὄχι μετὰ τοὺς ἀνθρώπους, μετὰ τὸ σύστημα τουλάχιστον, ἔπρεπε νὰ διαλύσῃ τοὺς παλαιούς της δεσμούς.

Ποία συνταγή; Ποία λύσις; Τί φάρμακον;... Ἕνα καὶ μόνον: Ἡ παλαιὰ ἐχθρά, ἡ δικτατορία. Δικτατορία λοιπόν. Τὴν ἔφερε εἰς τὸ γραφεῖον της, τὴν ἔκαμε φίλην της, τὴν παρουσίασε, προσεπάθησε νὰ τὴν ἐπιβάλῃ. Ὅταν ἐγένετο μία Κυβέρνησις φιλικὴ της, παρουσιάζετο πρώτη: Νὰ κλείσετε τὴν Βουλὴν καὶ νὰ κάνετε Διευθυντήριον τρεῖς μαζί, ἢ ἕνας, δικτατορίαν. Ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἔπιπτε, ἐζήτηι ἀπὸ τὴν διάδοχόν της, δικτατορίαν. Δὲν ἦτο σύστημα, δὲν εἶχε διάδοχον, ἦτο ἄνθρωπος, ἦτο κακὴ ἢ ψυχρὴ, ἀλλὰ φάρμακον ἄλλο δὲν ἦτο: - Θὰ πᾶμε στὴν κλινικὴ. Θὰ ὑποστῶμεν ἐγχείρησιν. Θὰ μᾶς κόψουν τὰς ἐλευθερίας μας, θὰ μᾶς βάλουν τὸ φίμωτρον μετὰ τὴν κοκαΐνην. Ἄλλ' ἀλλέως δὲν γίνεται. Ἀσθενὴς κανεὶς δὲν πηγαίνει εἰς τὴν κλινικὴν μετὰ ζητωκραυγὰς· ἄς πᾶμε χωρὶς. Ἀλλὰ ἄς πᾶμε...

* * *

Ἐκεῖ λοιπόν, εἰς τὴν κλινικὴν, συνηντήθη μετὰ τὸν παλαιόν της ἀντίπαλον. Τὸν Ἰωάννην Μεταξᾶν. Ἡμέραν πρὸς ἡμέραν ἐστάθη κοντὰ του, τὸν εἶδε, τὸν ἤκουσε, τὸν παρηκολούθησε. Ἡμέραν πρὸς ἡμέραν ἔζησε τὸ φαρμακεῖον, τὸ ἐγχειρητήριον, τοὺς θαλάμους. Εἶδεν ἐκεῖ ἀργὰ ἀργὰ νὰ λείπουν τὰ φάρμακα, νὰ φεύγουν τὰ ἐργαλεῖα καὶ νὰ γεμίζουν αἱ αἰθούσαι νεότητα, πατρίδας, σημαίας. Εἶδε εἰς τοὺς διαδρόμους νὰ παρελαύνουν καὶ νὰ ἐκχύνωνται πρὸς τὴν πόλιν φάλαγγες νέων παιδιῶν, μετὰ τὸ στέρνον εὐθύ, μετὰ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, μετὰ τὸ βῆμα γενναῖον. Εἶδε νὰ πορφυρώνῃ τὰς ἀχρῶμους φλέβας τοῦ χθὲς πτωχοῦ μας ὀργανισμοῦ νέον αἷμα, νὰ ἀκούεται ταχὺς ὁ παλμός, ν' ἀνασυντάσσεται ἐν βίᾳ ἡ χώρα, νὰ σφύζῃ ἡ ζωὴ, νὰ φθάνουν εἰς τοὺς λιμένας μας πλοῖα κατάφορτα μετὰ πολεμικὸν ὑλικόν, ν' ἀκούεται ρυθμικὸν τὸ βῆμα τῶν γυμναζομένων εἰς τοὺς στρατῶνας, νὰ πετοῦν εἰς τὸν οὐρανὸν χαλύβδινοι ἀετοί, νὰ πνέῃ παντοῦ νέος ἄνεμος, ἄνεμος ὁ

ὁποῖος ἀνοίγε τὰ παράθυρα, ἐγκρέμιζε τὰς εἰσόδους, ἀφήρει τὴν στέγην... - Δὲν εἶναι πιὰ κλινική;...
᾽Οχι. Δὲν ἦτο πιὰ κλινική. ᾽Ἦτο παντοῦ μία, ἐλευθέρα, ὑγιής, ἠνωμένη, ἰσχυρά, ζωντανή, ἡ Ἑλλάς.

Καὶ ἔφθασε τότε ἡ μεγάλη στιγμή. Εἴκοσι ὀκτὼ Ὀκτωβρίου, Δευτέρα, τρεῖς τὸ πρωί. Ὁ Μεταξᾶς, μόνος, κοιμᾶται. Τὸ τηλέφωνον. Μία ὀμιλία. Ὁ Γκράτσι. Γύρω του δὲν ἔχει κανένα. Δὲν ἔχει κἂν τὸ γραφεῖον του, δὲν ἔχει ἓνα κλητῆρα. Κανένα. Ἡ ὑπηρεσία, ὅπως ὅλη ἡ Ἑλλάς τὴν ὥραν ἐκείνην, κοιμᾶται. Πρὸς στιγμήν, ἄς κρατήσωμεν τὴν ἀναπνοὴν μας, διότι ἐδῶ πλησιάζομεν τὸν μεγαλύτερον σταθμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ἡ Ἰταλικὴ Αὐτοκρατορία, μὲ τὰ σαράντα ὀκτὼ τῆς ἑκατομμύρια, μὲ τὸν πλοῦτον τῆς, μὲ τοὺς στρατοὺς τῆς, μὲ τὰ ἀεροπλάνα τῆς, μὲ τὰ ἄρματα τῆς, ἐξύπνησε αἰφνιδιαστικῶς ἓνα ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἐζήτησε ἐντὸς τριῶν ὥρῶν τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς -τίς ἐξ ἡμῶν, μὴ γνωρίζων ἀκόμη ἂν ζῆ πραγματικότητα ἢ ἐφιάλτην, δὲν θὰ ἐδίσταζε, δὲν θὰ ἐζήτηι ὀλίγων ὥρῶν προθεσμίαν, δὲν θὰ προσεπάθει ν' ἀποφύγη τὸ γεγονός;- καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶπεν: ᾽Οχι. Ἀμέσως, ἄνευ συζητήσεως, ἄνευ ἐνδοιασμοῦ. Δὲν εἶπεν «ὄχι» ἀπλῶς. Ἐντὸς λεπτοῦ, ὅπως ἐξύπνησεν αὐτὸς ἐντὸς λεπτοῦ, ἐξύπνησε τὴν Ἑλλάδα. Διαταγαί, σχέδια, τηλεφωνήματα, γενικὴ ἐπιστράτευσις, κήρυξις Στρατιωτικοῦ Νόμου, ἐπιτάξεις, προκηρύξεις, ἀγγέλματα ἔγιναν πρὶν ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος καί, ὅταν ἀνέτειλε, ἤδη ἐμάχετο ἡ Ἑλλάς.

Ἐζήσαμεν ἕκτοτε ὥρας ἀνησυχιῶν, ἀγωνίας, ἐνθουσιασμοῦ καὶ χαρᾶς. Εἶδομεν τὴν Δόξαν ἀσθμαίνουσαν νὰ παρακολουθῆ τὰ στρατεύματά μας. Ἦκούσαμεν τοὺς ἀνέμους νὰ μεταφέρουν τὸ ὄνομά μας εἰς ὅλους τοὺς κόσμους καὶ νὰ διαλαλοῦν, γῆ, θάλασσα, ὡς καὶ τὰ ἄστρα, τὴν νίκην μας. Ἐφέραμεν ἕως ἐδῶ, εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰ ὄπλα τῶν εἰσβολέων καὶ ἐσύραμεν ὡς ἐδῶ ἀόπλους τοὺς εἰσβολεῖς. Πρὸς στιγμήν μᾶς ἐφάνη ὅτι ἡ Πλάσις ὀλόκληρος μὲ τοὺς ἡλίους τῆς, μὲ τοὺς κόσμους τῆς, ἐστάθη ὅλη διὰ νὰ προσέξῃ τὴν μικροσκοπικὴν αὐτὴν γωνίαν τῆς γῆς, ἡ ὁποία καὶ πάλιν ἐμεγαλοῦργει. Καὶ ἐζήσαμεν εὐτυχεῖς. Τόσον εὐτυχεῖς ὅσον ποτέ. Τόσον εὐτυχεῖς ὥστε τὸ τί θὰ γίνῃ αὔριον δὲν ἐνδιαφέρει. Ἐχομεν κεφάλαια διὰ τὴν Ἱστορίαν τὰς Νίκας μας, κεφάλαιον γιὰ τὰ παιδιὰ μας τὸ «᾽Οχι».

Τώρα ἡ Α.Ε. ὁ κ. Ἰωάννης Μεταξᾶς, Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος, ἔφθασεν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς δόξης του. Ἐγινε Γιάννης. Δὲν εἶναι οὔτε ἡ αὐτοῦ Ἐξοχότης οὔτε ὁ Πρωθυπουργὸς οὔτε ὁ Πρόεδρος. Εἰς τὸ στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον, ὅταν ὁ τραυματίας εἶχε γείρει εἰς τὸ προσκέφαλόν του βαρὺς καὶ τὸν ἠρώτησε ἡ ἀδελφὴ νοσοκόμος τί θέλει, ἐκεῖνος ἀπήντησε:

- Θέλω τὸ Γιάννη...

᾽Ὅπως αἱ μελωδίαὶ διὰ νὰ ζήσουν πρέπει νὰ κατέβουν εἰς τοὺς δρόμους, οὔτω καὶ τῶν δημοσίων ἀνδρῶν τὰ ὀνόματα θὰ ζητήσουν εἰς τοὺς δρόμους, μεταξὺ τοῦ λαοῦ, τὴν ἀθανασίαν. Ὁ κ. Μεταξᾶς ἔχει ἀπέναντι τῆς ἀθανασίας κερδίσει τὴν μάχην του: Εἶπε τὸ ὄχι, ἔγινε Γιάννης... -τί τοῦ μένει; Νὰ γίνῃ καὶ ἄγαλμα. Θὰ γίνῃ λοιπόν. Ἄλλ' ὄχι, ὅπως ηὐχήθημεν ἄλλοτε, ἀπὸ μάρμαρον τοῦ Πεντελικοῦ. Θὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν ὀρείχαλκον ποῦ θ' ἀποδώσουν ταπεινωμένα, αἰχμάλωτα, τὰ ἐχθρικὰ πυροβόλα, αὐτὰ ποῦ τὸν ἐξύπνησαν εἰς τὰς τρεῖς τὸ πρωί...

* * *

Ἡ στήλη αὐτὴ ἠσθάνθη τώρα, τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῆς χαρᾶς, τὴν ἀνάγκην νὰ φυλλομετρήσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς -τοὺς παλαιούς τῆς λογαριασμούς- νὰ ἀνατρέξῃ εἰς περασμένους καιροὺς, νὰ ἐνθυμηθῆ. Ἄλλὰ ἠσθάνθη πρὸ παντὸς τὴν ἀνάγκην νὰ γράψῃ ὅ,τι φρονεῖ, ὅ,τι σκέπτεται διὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἐπὶ δεκαῆξ ἔτη ἠγωνίσθη ἐναντίον ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων εἰς μάτην διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς μὲν τέσσαρα ἔτη κατώρθωσε νὰ τὴν ἀναπλάσῃ, εἰς δὲ μίαν ὥραν τὴν ἔσωσε.